

LIKA DELAR GLÄDJE OCH DÅLIGT UNDERTRYCKT VREDE

Reflektioner kring att genusprofilera historieutbildning på universitetsnivå

CHRISTINA DOUGLAS

I den här texten kommer jag att reflektera över vad som kanske bäst kan benämnas som en genushistorikers himmel och helvete. Jag vill berätta om de vedermödor jag upplevde då vi vid historieämnet på Södertörns högskola för några år sedan bestämde oss för att genusprofilera grundkurserna i ämnet historia. Men jag vill också berätta om den oerhörda glädje det är att undervisa i just genushistoria. Det bör dock sägas att detta är min historia och mina reflektioner kring hur genusprofileringen av historias A- och B-kurser gick till samt hur jag tänker kring genushistoria, både som inriktning och som undervisningsämne. Jag har försökt att där det är möjligt underbygga min skildring med bland annat protokoll. Andra inblandade kan ha upplevt händelserna annorlunda, men detta är som sagt min historia sett ur mitt perspektiv.

Slutresultatet var att historieämnet vid Södertörns högskola under höstterminen 2016 för första gången erbjöd den fristående kursen Historia A, med genus- och interkulturellt perspektiv 30 hp (Kursplan 1154HI). Ett halvår senare, under vårterminen 2017, erbjöds sedan fortsättningskursen, Historia B, med genus- och interkulturellt perspektiv (Kursplan 1155HI). Profilerade A- och B-kurser med genus- och interkulturellt perspektiv skulle alltså hädanefter komma att erbjudas vid sidan av en mer traditionell och kronologiskt upplagd A- och B-kurs i historia. Det var således inte fråga om att de

profilerade kurserna ersatte mer traditionella historiekurser utan båda varianterna existerar vid sidan av varandra. De ges dock alternerande terminer, den genusprofilerade A-kursen ges på höstterminen och den kronologiska A-kursen på vårterminen. Ett komplicerat och rörigt upplägg? En del har tyckt det, men de som tycker att det är onödigt komplicerat är också ungefär samma personer som uttrycker skepticism kring genusperspektiv rent generellt. Historieämnet vid Södertörn hade dessutom redan innan denna förändring två olika A- och B-kurser, en variant som gick som fristående kurs och en inom ramen för ämneslärarutbildningen. Så frågan är väl vad som egentligen är problemet. Personligen har jag aldrig förstått vad som skulle vara problematiskt med detta, men jag är genushistoriker och var dessutom en av de drivande i att vi skulle skapa genusprofilerade kurser i historia. Vägen till dessa färdiga kurser var dock inte en dans på rosor, tvärtom.

En idé föds

Vem som först lanserade idén om genusprofilerade grundkurser eller i vilket sammanhang det gjordes minns jag tyvärr inte längre. Men jag vet att jag redan tidigt i min lärargärning förstod styrkan och möjligheterna i genushistoria som undervisningsämne. När jag på allvar började att undervisa under min doktorandtid var det inte i ämnet historia utan på en genushistorisk delkurs på A-kursen i genusvetenskap på Södertörns högskola. En delkurs jag hade undervisat på varje termin i åtta år när historieämnet under sensommarren och hösten 2015 började arbetet med att genusprofilera A- och B-kursen. Jag hade sett hur genusstudenterna med hjälp av genushistoria som ämne inte bara lärde sig att förstå sin egen samtid bättre utan också upptäckte historia som något viktigt och intressant. Ett uppvaknande, med tillhörande lärdomar, som ibland var märkbart smärtsamt. Många av mina studenter frågade ibland bestört ”varför har ingen berättat om det här för oss tidigare”. Även Yvonne Svanström (2008: 160) beskriver hur hon mötts av samma fråga när hon vid Stockholms universitet undervisat om feministisk historia för genusstudenter. Under skolgången verkar tyvärr historia som ämne fortfarande allt som oftast varit liktydigt med en prydligt tillrättalagd skildring av vita män med makt. Det genushistoria gjorde var att plötsligt ge dessa studenter tillgång till en historieberättelse som visade på komplexitet och som handlade om kvinnor, män, rasifierade, hbtq-personer, minoriteter och om underordnade gruppers kamp för erkännande. För många av mina studenter tycktes historia för första gången handla om något som kändes angeläget, något som handlade om dem.

Bland annat Ulla Manns har poängterat vikten av att ”känna sig speglad

och inkluderad i historieböckerna” eftersom upplevelsen av att inte bli det ”är smärtsamt, som att ens existens inte blir erkänd” (Manns 2016: 77). Manns beskriver här mycket träffande nödvändigheten av igenkänning. Mina studenter ibland påtagligt smärtsamma uppvaknande, när de genom genushistoria ofta för första gången känner igen sig i historieböckerna tror jag bottnar i just detta. Genushistoria synliggör att historien faktiskt handlar om dem. Men med den kunskapen kommer också insikten om att denna historieskrivning existerar och har gjort det ett tag men att de fram till mötet med genushistoria inte fått ta del av den. I grund och botten har detta också att göra med vad historia faktiskt är och gör på ett existentiellt plan. Jörn Rüsen pekar nämligen på att den praktiska funktionen av historia inkluderar ”both the need for history as a cultural orientation in human life and the potentials of fulfilling this need in the human mind” (Rüsen 2005: 5). För mig är genushistoria det absolut bästa sättet att möta detta allmänmänskliga behov. Betydelsen av att bli speglad i historien och att därmed känna sig sedd bör inte underskattas. Genushistoria kan enligt min mening ge såväl en bättre känsla för ens eget varande i världen som andras.

Jag minns att jag med jämna mellanrum fick frågan av mina studenter i genusvetenskap om det inte fanns någon ytterligare kurs i just genushistoria. Frustration över att behöva svara nej på den frågan var något som växte med varje år som gick. Förutom det påtagliga behovet av mer genushistoriska kurser så fanns här dessutom intresserade och duktiga studenter. Varför erbjöd inte historieämnet genushistoriska kurser?

Disparata föreställningar om genushistoria

Genusprofileringsarbetet började på allvar under sensommaren 2015 i ett högsommarhett Krakow dit historieämnet rest på ämnesresa. Dåvarande ämnessamordnare (liktydigt med studierektor) hade lagt upp det så att vi först skulle ha en principdiskussion kring frågan och sedan, förutsatt att den föll väl ut, skulle ett arbete med att skriva kursplaner omedelbart (dagen efter) sättas igång. Jag anser fortfarande att upplägget var briljant eftersom det mycket medvetet undvek att det stannade vid en principdiskussion. När jag tänker tillbaka slås jag fortfarande av hur lätt vi fick igenom idén att genusprofilera vår utbildning. Något som troligtvis gjordes möjligt av att vi var några genushistoriker som både var tongivande inom ämnet och var pedagogiskt erfarna lärare. Visst, ämnet hade en diskussion som innehöll en del motsättningar men långt ifrån så hårda som jag hade befarat. Den tydligaste invändningen formulerades i termer av att genusperspektiv innebar att ett snävt perspektiv lades på historia och att en genusprofilering av ämnets

grundkurser i praktiken innebar att alla lärare tvingades att anpassa sig efter det. Jag har stött på den här invändningen även i andra sammanhang och uppfattar den som ganska vanlig bland människor som inte riktigt vet vad genushistoria är. Mitt intryck är att det finns en relativt utbredd uppfattning, även bland akademiker, att genushistoria framförallt handlar om kvinnor och sex. Något som väl får sägas vara lika korrekt som att säga att träd består av löv eller att hus består av tak. Tekniskt kanske korrekt, men också alltför oprecis för att egentligen ge en rättvisande bild.

Genushistoria växte under 1980-talet fram ur det vetenskapliga fältet kvinnohistoria (Hirdman 1995; Sjöberg 2001; Downs 2015; Rose 2015; Manns 2016). Detta var dock inget som skedde per automatik, eller utan konflikter. En del kvinnohistoriker var direkt kritiska till att "genus" allt mer kom att ersätta "kvinna" som analyskategori, bland annat eftersom det mer inkluderande genusbegreppet öppnade upp för manliga forskare som sysslade med manlighetsstudier (Hoff 1994). Idag fokuserar genushistoria enligt Manns på "sociala strukturer i det förflutna som rör såväl kön som sexualitet, rasifieringsmekanismer och klasskillnader" (Manns 2016: 78). Därutöver pekar hon också på att genushistoriker i Sverige åtminstone i viss mån har börjat intressera sig mer för intersektionella och postkoloniala perspektiv samt "heterosexualitetens inverkan på kön" (Manns 2016: 79).

Min egen syn på genushistoria överensstämmer väl med Manns (2016) beskrivning. Jag ser genushistoria väldigt mycket som ett slags övergripande paraply, varunder en rad inriktningar och perspektiv får plats. Så som: kvinnohistoria, manlighetshistoria, intersektionalitet, samt queer- och postkoloniala perspektiv. Det är nog också en anledning till varför jag inte riktigt såg behovet av att ha med interkulturalitet i våra profilerade grundkursers namn, eftersom för mig kunde det perspektivet mycket väl tänkas vara inkluderat i ett vidare genusperspektiv. Men jag såg också poängen av att ha med begreppet interkulturalitet, både eftersom genusperspektiv ofta verkar förstås onödigt snävt och eftersom det anknöt till en redan existerande profil vid Södertörn, där vår lärarutbildning sedan länge har ett uttalat interkulturellt perspektiv. Jag är medveten om att min förståelse av genushistoria som något väldigt brett och bestående av ett flertal olika perspektiv placerar mig något vid sidan av mainstreamforan bland genushistoriker, åtminstone är det så jag upplever det stundtals. Är detta måhända en generationsskillnad? Till viss del tror jag att det är det, men inte bara. Samtidigt finns det en poäng i att, som Manns (2016) gör, synliggöra att det vetenskapliga fältet genushistoria fortfarande är under utveckling. Även vi som benämner oss som genushistoriker är inte alltid överens, inte minst gällande frågan om vilka perspektiv

som bör inkluderas i fältet. Något som ibland blir smärtsamt tydligt. Jag har exempelvis lämnat över genushistoriska kurser till andra genushistoriker bara för att se hur kurslitteratur med queerperspektiv och intersektionell ansats där rasifieringsmekanismer varit i fokus har plockats bort och ersatts med mer traditionell genushistoria som enbart fokuserar på kön/genus i snäv bemärkelse.

Det är naturligtvis varken konstigt eller förvånande att det finns olika föreställningar om genushistoria. Likväl smärtar det mig när genushistoria snävas in eller sägs utgöra ett snävt perspektiv på historia, detta oavsett om insnävningen görs av genushistoriker eller andra. För mig är det precis tvärtom, genushistoria gör det möjligt att se så oändligt mycket mer av det förflutna och människorna i det. Alice Kessler-Harris har uttryckt detta på ett slående vackert sätt när hon ger följande svar på frågan om vad genushistoria är för något: ”It is a way of looking at the past that expands our vision.” (Kessler-Harris 2011: 108)

Kursplanekriget: del 1

Redan dagen efter historieämnets principdiskussion om att genusprofilera våra grundkurser tog kursplanearbetet sin början. Vi satt i mindre arbetsgrupper den dagen och den grupp som skulle arbeta med kursplanen för A-kursen bestod av ämnessamordnaren, en doktorand och jag själv. Vi utgick från kursplanen till den då existerande A-kursen som var tematiskt upplagd utifrån temana ekonomisk historia, social- och kulturell historia samt politisk historia i kombination med en delkurs om historievetenskaplig metod och en mer praktiskt inriktad om historiska undersökningar. Den existerande B-kursen krävde inte lika stora förändringar, då den i praktiken redan innehöll genus- och interkulturella element så vi koncentrerade oss i detta läge på A-kursen. Där valde vi att bibehålla metod-delkursen och den tematiska indelningen, men att skriva fram genus- och interkulturella aspekter mycket mer i dessa. Vi landade också i att givet dessa två perspektivs centrala roll så var det nödvändigt med en introduktionskurs där de presenterades och diskuterades. Resultatet blev en inledande delkurs om ”Genus och interkulturella perspektiv i historievetenskapen” på 4,5 hp, följt av tre tematiska delkurser om ekonomisk historia, social- och kulturhistoria samt politisk historia om 7 hp vardera. Därtill kom också en delkurs om historievetenskaplig metod om 4,5 hp som till största delen skulle vara en integrerad strimma i de tematiska delkurserna. Vårt förslag till kursplan diskuterades av ämnet utan några större invändningar och väl tillbaka på Södertörn gick såväl A- och B-kursens kursplaner också igenom tillsammans med kursplanehandlägg-

ren. Ämnet hade således grundligt berett kursplanerna och vi kände oss redo för att skicka dem vidare till beslutande instans – institutionsnämnden vid vår mångdisciplinära institution. Föga anade vi att det var där motståndet skulle ge sig till känna, och det med besked.

Institutionsnämnden sammanträdde den 13 oktober 2015 och en av beslutspunkterna var våra två kursplaner. Jag hade varit ledamot i nämnden tidigare och skulle komma att bli det igen, men under den här perioden var jag inte det. Däremot var jag insatt i nämndens arbete och jag var bekant med alla ledamöter. Därtill ska det sägas att ledamöterna i vår institutionsnämnd inte representerar sitt eget ämne utan är valda på ett bredare mandat. Det fanns dock historiker i nämnden vid det här tillfället och i praktiken blev det ibland så att en ledamot så att säga fick svara för sitt ämne. De första indikationerna på att något gått snett fick vi relativt omgående efter att mötet avslutats. Våra historiekollegor som varit med på mötet var påtagligt upprörda. De berättade att det hade varit ingående diskussioner om själva genusprofileringen och att vissa ledamöter hade uttryckt sig skeptiska för att inte säga negativa och dessutom stundtals på ett raljerande sätt. Därtill hade kursplanen för A-kursen återremitterats till ämnet, trots att båda närvarande historiker inte ansåg det nödvändigt, medan kursplanen för B-kursen visserligen hade antagits men med redaktionella ändringar (Protokoll nr 6/2015).

De beskrivningar jag fick, både av mina historiekollegor i nämnden och av ledamöter från andra ämnen gav mig intrycket att det var själva genusprofileringen i sig som provocerat och mötts av både ett explicit uttalat ifrågasättande som ett mer implicit. Ett exempel på det sistnämnda går också att läsa sig till i protokollet från institutionsnämndssammanträdet, där det står att en ledamot ”ställde principiella frågor kring den historiesyn som detta val av profilering kunde vara uttryck för” vilket följdes av en ”längre principiell diskussion” (Protokoll nr 6/2015).

Vi inom historieämnet upplevde att institutionsnämnden genom sitt agerande ifrågasatte vår profilering mot genus och interkulturalitet och därigenom också överskred sina befogenheter gentemot ett enskilt ämne. Vi kände oss i viss bemärkelse överkörda och utlämnade till en institutionsnämnd som verkade vara fientligt inställd till genusperspektiv.

Ämnessamordnaren och jag hade också ett möte med dåvarande prefekten där vi lade fram ämnets synpunkter på det inträffade och försökte få klarhet i vad som hade hänt och sagts. Vi lyfte både själva principfrågan om institutionsnämndens relation till enskilda ämnen och det bitvis raljerande tonläget som vi hade fått rapporter om hade förekommit under sammanträdet. Jag kan inte säga att vi möttes av särskilt mycket förståelse från pre-

fektens sida, men vi hade åtminstone fört fram ämnets synpunkter. Det jag framförallt minns från den här perioden är en känsla av uppdämd frustration och en ilska som låg som en klump i magen på mig. Kanske för att jag varit lite oförberedd, då det hade gått så bra att få igenom idén i själva ämnet. Att få kursplanerna antagna av institutionsnämnden hade jag sett som en ren formalitet. Sett till själva kursplanerna och lärandemålen var det inte heller så stor skillnad från de existerande kurserna. Visst det fanns tillägg och förtydliganden kring genus och interkulturalitet men inget som borde ha väckt den här typen av reaktioner. Jag undrar fortfarande ibland om det inte var själva namnet på kurserna, ”Historia med genus- och interkulturellt perspektiv”, som provocerade.

Tiden efter institutionsnämndens sammanträde den 13 oktober och nästa inplanerade nämndmöte den 10 november då A-kursens kursplan skulle upp till beslut igen var intensiv. Förutom mötet med dåvarande prefekten hade vi ett extra men inofficiellt ämnesrådsmöte angående institutionsnämndens sätt att hantera våra kursplaner och dessutom hade jag och ämnessamordnaren ett möte tillsammans med kursplanehandläggaren där vi gick igenom de synpunkter nämnden hade haft på våra kursplaner. Det var i samband med den kursplanegenomgången som konflikten fick ytterligare bränsle, och det märkligt nog i relation till kursplanen för B-kursen som institutionsnämnden antagit med redaktionella ändringar. Det visade sig nämligen att nämnden förutom mindre ändringar i formuleringar även ville stryka två meningar i beskrivningen av delkursen ”Maktordningar och emancipationsrörelser”. Vi gick med på de ändringar som faktiskt var av redaktionell karaktär men att de två aktuella meningarna skulle strykas gick vi inte med på. Såväl ämnessamordnaren som jag ansåg att detta inte ens med god vilja kunde betraktas som en redaktionell ändring. En strykning av de två meningarna skulle komma att ändra själva innehållet i delkursen. Något som ytterligare spädde på vår upplevelse att institutionsnämnden på fullt allvar lade sig i både hur ett enskilt ämne lade upp sin undervisning och själva innehållet i vad som undervisades. Detta hade aldrig inträffat förut. Konsekvensen av att vi vägrade gå med på strykningen var att prefekten beslutade att återremittera även kursplanen för B-kursen till ämnet och att den ånyo skulle upp på nästa institutionsnämndsmöte (Ordförandebeslut 2015/07).

Det som var uppseendeväckande var att delkursen ”Maktordningar och emancipationsrörelser” och skrivningen kring den redan fanns i den då gällande kursplanen för Historia B (Kursplan 1146HI). Beskrivningen av delkursen är nästintill ordagrann mellan de två kursplanerna, så den hade redan passerat institutionsnämnden något år innan. Den enda egentliga skillnaden

nu, särskilt för den profilerade B-kursen, låg i kursens namn. Vad gällde själva innehållet i kursen och delkursernas utformning var det inte mycket som var nytt. Jag minns det som att en mening som finns i den redan nämnda delkursbeskrivningen i båda kursplaner och inleds med orden "Tyngdpunkten ligger på feminismen..." uppenbarligen hade gått och blivit problematisk (Kursplan 1146HI och 1155HI). Det är slående att begreppet feminism fortfarande verkar kunna provocera. Delkursen tar sin utgångspunkt i feminismen som emancipationsrörelse, men relaterar även till andra emancipationsrörelser. Därutöver ger den också en fördjupning i genusteori med fokus på intersektionell teori som både introduceras och ska appliceras av studenterna. Denna delkurs var något av mitt skötebarn, jag hade skapat den och undervisade också på den under de första åren. Dels tog den upp ämnen som var viktiga historiskt sett, dels introducerade den teori och teori-användning. Det sistnämnda ett mycket medvetet val då tanken var att delkursen skulle fungera som en brygga över till C-kursen där det ställs mycket hårdare krav på teorianvändning i uppsatsen. Jag minns att jag var oerhört provocerad över allt detta och kände en stark frustration över att fullkomligt legitima skrivningar i kursplanen plötsligt ansågs, ja vad? Problematiska? För politiska? Det senare är ju en annan klassiker vad gäller invändningar mot genushistoria.

Kursplanekriget: del 2

Inför institutionsnämndssammanträdet den 10 november 2015 där våra två kursplaner ånyo skulle hanteras så hade en av historikerna som var ledamot anmält en övrig fråga och skickat in ett underlag i förväg. Enligt protokollet beskrivs det som att det var ämnessamordnaren och jag som skrivit "brevet", och det är fullt möjligt att vi samrådde om detta (Protokoll nr 7/2015). Det som framförs i underlaget ligger helt i linje med både min personliga uppfattning då och den som delades av ämnet. Utifrån en kort anmärkning kring vad som utspelat sig vid det förra mötet påtalade underlaget att två principiella frågor behövde diskuteras: 1) Vem bestämde över ett enskilt ämnes profilering, ämnet eller institutionsnämnden? och 2) Var det institutionsnämndens "uppgift att lägga sig i kurs- och delkursbeskrivningar i kursplaner på ett sådant sätt att nämnden i praktiken detaljbestämmer över enskilda ämnens kursinnehåll och pedagogiska upplägg?" (Bilaga till protokoll nr 7/2015). Vid det här mötet skulle ämnessamordnaren för historia och jag också vara med när våra kursplaner togs upp, vi adjungerades båda vid den punkten.

Vid nämndmötet den 10 november gjorde ledamoten som vid det förra

mötet hade ställt principiella frågor kring vilken historiesyn som profileringen kunde vara uttryck för ett förtydligande redan vid punkt 4 på dagordningen "Föregående mötesprotokoll". Hen hade "inte ifrågasatt historie-ämnets profil, utan sökt ge konstruktiv kritik och få en dito diskussion kring vissa formuleringar av delkursernas innehåll" (Protokoll nr 7/2015). Visserligen ett välkommet förtydligande, men det ändrade ingenting gällande det stålbud som historieämnet ändå måste sägas ha genomgått under den månad som gått sedan det förra mötet.

I samband med diskussionen om våra kursplaner fördes också den principdiskussion kring institutionsnämndens roll gentemot enskilda ämnen som vi hade efterfrågat. Protokollet beskriver det så här: "En längre principiell diskussion kring INs roll i samband med beslut om de olika ämnenas kursplaner fördes. Diskussionen utmynnade i att IN kan bidra genom att ge förslag till att skapa bättre formulerade kursplaner, men inte bestämma själva kursplanernas utformning eller innehåll." (Protokoll nr 7/2015) Det protokollet inte berättar är vilken oerhört dålig stämning det var under den diskussionen. Principdiskussionen och behandlingen av våra två kursplaner tog 50 minuter, i slutänden gick institutionsnämnden på vår linje både vad gällde principen om ämnenas självständighet och att vi fick igenom våra två kursplaner med endast mindre redaktionella ändringar (Protokoll nr 7/2015). Trots det har jag aldrig, varken tidigare eller senare, varit så arg efter ett möte.

Både jag och ämnessamordnaren för historia tvingades gång på gång förklara vår hållning både vad gällde själva principen och kursplanerna. Återigen var mitt intryck att vissa ledamöters invändningar och kanske framförallt inställning inte så mycket handlade om kursplanerna i sig utan om att historieämnet profilerat sin A- och B-kurs mot genus och interkulturalitet. Tonläget var stundtals allt annat än trevligt och särskilt en äldre manlig professor använde sig slentrianmässigt av härskartekniker gentemot både mig och ämnessamordnaren, som för övrigt också är kvinna. Jag upplevde att vi stundtals förminskades och förlöjligades för att vi gjorde vårt jobb, för att vi stod upp för vårt ämne och det beslut om profilering som ämneskollegiet enats om. Vi stod på oss och tryckte tillbaka allt vad vi kunde, och i slutänden gick vi vinnande ur striden. För det var så det kändes, som att ha utkämpat en strid. Direkt efter mötet vibrerade jag av ilska men var samtidigt också fullkomligt dränerad på energi. Den där känslan kan jag fortfarande idag, över fem år senare, uppleva när jag tänker tillbaka på hösten 2015 och hur vi verkligen tvingades strida för våra genusprofilerade A- och B-kurser i historia.

Upp till kamp genushistoriker!

Varför ska en då genusprofilera grundkurser i historia och var striden jag och andra utkämpade under hösten 2015 på Södertörns högskola i strikt mening nödvändig? Är inte genushistoria idag så pass mainstream inom historievetenskapen att perspektivet ändå ges plats på våra utbildningar? Kirsti Niskanen och Karin Hassan Jansson påtalade i ett specialnummer/supplement om genushistoria av den historievetenskapliga tidskriften *Scandia* för nästan tio år sedan att genushistoria ”utvecklats till en sub-disciplin” och att det är ”ett moget akademiskt fält [...] med institutionaliserad infrastruktur (tidskrifter, konferenser och specialinriktade tjänster)” (Niskanen och Hassan Jansson 2012: 9). Jag menar dock att detta är en sanning med modifiering. Genushistoria är ett etablerat forskningsområde, men samma sak kan inte sägas om genushistoria som undervisningsämne, och särskilt inte inom grundutbildningen. Detta kan naturligtvis skilja sig åt mellan lärosäten. Det är dock talande att även vi på Södertörns högskola, en högskola som sedan starten 1996 haft ryktet om sig att vara en nytänkande och radikal högskola, mötte motstånd när vi ville genusprofilera våra grundkurser i historia. Vad jag vet är Södertörn just nu ensamt i Sverige om att ha uttalade genusprofilerade A- och B-kurser i historia. Intressant nog så har det funnits andra exempel tidigare, när jag 1999 som student började läsa historia var det nämligen kursen ”Historia A med ett genusperspektiv” vid det som då hette Mitthögskolan i Härnösand.

Min upplevelse är att genushistoria som undervisningsämne inte har genomgått samma grad av etablering som genushistoria som forskningsfält. Snarare upplever jag ibland att genushistoria som undervisningsämne under de senaste 20 åren snarare har tappat i ställning. Det sägs ibland att genusperspektivet har integrerats i historieämnet i så stor utsträckning att det inte längre är nödvändigt att skriva ut det i kursnamn och kursplanernas delkursbeskrivningar. Jag tror att detta både är en något naiv och i förlängningen farlig inställning att ha, för genushistoria är inte omhuldat av alla. Jag har alltför många gånger upplevt hur kollegor viftar bort genushistoria i utbildningssammanhang, exempelvis med orden ”jag tycker inte om genusperspektivet”. Visserligen ett djupt ovetenskapligt sätt att formulera sig på men som likväl används, ibland också i sammanhang där studenter är närvarande. Eller när kollegor gentemot studenter beskriver kurslitteratur med postkolonialt angreppssätt som vetenskapligt problematiskt. Inställningar som dessa synliggörs också tack vare att vi har explicita kursplanbeskrivningar kring olika typer av genusperspektiv. Tänk vad som skulle hända om dessa skrivningar inte fanns? Utan tvingande skrivningar i kursplaner ser jag en över-

hängande risk att genushistoria i alla dess olika schatteringar riskerar att marginaliseras och i vissa sammanhang kanske helt försvinna.

Frågan om vad som är det bästa sättet för genushistoria att synas på har länge diskuterats. Svanström (2008) har lyft fram två huvudsakliga uppfattningar, där den ena menar att genusperspektiv ska integreras i allmän undervisning medan den andra menar att en separatistisk linje i form av särskilda genushistoriska kurser är nödvändig vid sidan av en integrering. Vad gäller undervisningen på högskolor och universitet verkar någon typ av integreringslinje fått genomslag, ett intryck Svanström redan förmedlade i sin artikel från 2008. Visserligen så ”finns” genushistoria i undervisningen i någon bemärkelse men problemet verkar vara att det är ett ganska ”opreciserat genusperspektiv” som anläggs (Svanström 2008: 157). Manns (2006: 113–114) har å sin sida pekat på att kvinnoforskningens projekt har lyckats i den bemärkelsen att genusvetenskap har etablerats som ett nytt vetenskapligt område, men att den del av projektet som genom en integreringsstrategi ville förändra själva grundvalarna och faktiskt skriva om historien har misslyckats.

Svanström (2008: 164) pläderar för nödvändigheten att kombinera integrering där genusperspektiv integreras i allmänna historiekurser med en mer separatistisk strategi där specialkurser i genushistoria erbjuds. Jag är böjd att hålla med. Men jag anser också att Historia A och B med genus- och interkulturellt perspektiv som ges vid Södertörns högskola går ett steg längre. Att de genom att just vara A- och B-kurser, och inte specialkurser, faktiskt försöker skriva om historien. För som alla genushistoriker vet så sker något när en anlägger genus- eller feministiska perspektiv på historien, den existerande traditionella historieskrivningen börjar skälva (se exempelvis: Kelly 1977; Hirdman 1995; Svanström 2008; Shepard och Walker 2008; Manns 2016). Förgivettaganden om historien, händelser, processer och periodisering utmanas nämligen av genushistoria. Jag tror också att det är här en del av förklaringen ligger till att genushistoria och krav på dess närvaro i undervisning ibland uppfattas som provocerande. Vi genushistoriker sitter nämligen inte still i båten, vår forskning och vår undervisning gör att båten gungar, ibland betänkligt.

De profilerade A- och B-kurserna i historia med genus- och interkulturellt perspektiv som jag var med om att skapa och driva igenom är inte perfekta, men de är en början. Och jag bara hoppas att de får chansen att fortsätta att utvecklas. Samtidigt behöver vi genushistoriker fortsätta att kämpa på alla fronter. Jag ser inte att vi bör välja bara en strategi vad gäller undervisning i genushistoria, snarare bör vi kombinera integreringssträvanden med special-

kurser samtidigt som vi verkar för en reell förändring av historieskrivningen generellt. Givet det motstånd jag mött och fortfarande möter ibland så kan denna uppgift stundtals te sig oöverstiglig. Men det som i slutänden gör mödan värd är mina studenter, oavsett om jag undervisar på specialkurser i genushistoria, mer traditionella historiska kurser med inslag av genusperspektiv eller på den profilerade A- och B-kursen i historia. Nyligen undervisade jag på en programspecifik historievetenskaplig kurs där en av delkurserna har ett genushistoriskt inslag (något som jag återigen fick strida för skulle stå utskrivet i kursplanen). Efter avslutad delkurs mailade en av studenterna mig och skrev att hen helt ändrat uppfattning om genusperspektivet, från att tidigare ha tyckt det vara betydelselöst och ointressant till att tycka det är både intressant och viktigt. För mig som genushistoriker och lärare betyder detta allt, det ger mig kraft att fortsätta kämpa, och för åtminstone en stund försvinner också all frustration och dåligt undertryckt ilska över sakernas allmänna tillstånd. Att få bevittna hur genushistoria bidrar till att vidga mina studenters förståelse för och syn på historien och historieskrivning är ren glädje.

Referenser

Bilaga till protokoll nr 7/2015 Institutionsnämnden HSS 2015-11-10, Södertörns högskola.

Downs, Laura Lee (2015) *Writing gender history*. London: Bloomsbury.

Hirdman, Yvonne (1995) Vad är kvinnohistoria? *Kvinnohistoria*. Stockholm: Utbildningsradion, 7-23.

Hoff, Joan (1994) Gender as a postmodern category of paralysis. *Women's History Review* 3(2): 149-168.

Kelly, Joan (1977) Did women have a Renaissance? Renate Bridenthal, Renate och Koonz, Claudia (red) *Becoming visible. Women in European history*. Boston: Houghton-Mifflin, 137-164.

Kessler-Harris, Alice (2011) What is gender history now? Cannadine, David (red) *What is history now?* Palgrave Macmillan, 95-112.

Kursplan 1146HI, Historia B 30hp, Södertörns högskola.

Kursplan 1154HI, Historia A, med genus- och interkulturellt perspektiv 30hp, Södertörns högskola.

Kursplan 1155HI, Historia B, med genus- och interkulturellt perspektiv 30hp, Södertörns högskola.

Manns, Ulla (2006) På två ben i akademien. Om den tidiga kvinnoforskningens projekt. Einarsson, Monica, Sandberg, Robert, Stadin, Kekke och Wottle, Martin (red) *Blad till Bladh. En vänbok till Christine våren 2006*. Huddinge: Södertörn Studies in History, 107-116.

Manns, Ulla (2016) Historia och historieskrivning. Lundberg, Anna och Werner, Ann (red) *En introduktion till genusvetenskapliga begrepp*. Göteborg: Nationella sekretariatet för genusforskning, 77-81.

Niskanen, Kirsi, Jansson, Karin Hassan (2012) Genushistoriens utmaningar. Kan Clío flyga och tänka fritt? *Scandia* 78(2:S): 9-14.

Ordförandebeslut 2015/07 2015-10-27 Dnr: 2389/2.1.1/2015 "Återremittering av kursplan", Institutionen för historia och samtidsstudier, Södertörns högskola.

Protokoll nr 6/2015 Institutionsnämnden HSS, 2015-10-13, Södertörns högskola.

Protokoll nr 7/2015 Institutionsnämnden HSS 2015-11-10, Södertörns högskola.

Shepard, Alexandra, Walker, Garthine (2008) Gender, change and periodization. *Gender & History* 20(3): 453-462.

Sjöberg, Maria (2001) Från kvinnohistoria till genushistoria. Perlestam, Magnus (red) *Genusperspektiv i historia: metodövningar*. Lund: Studentlitteratur, 7-26.

Svanström, Yvonne (2008) Kampen i katedern - att undervisa i genushistoria. Sjöberg, Maria och Svanström, Yvonne (red) *Att göra historia: vänbok till Christina Florin*. Stockholm: Institutet för framtidsstudier, 155-168.

Rose, Sonya O (2015) *What is gender history?* Cambridge: Polity Press.

Rüsen, Jörn (2005) *History. Interpretation - narration - orientation*. New York och Oxford: Berghahn Books.

Christina Douglas

Fil. dr i historia

E-post: christina.douglas@sh.se